

sabır tavsiye etti; Cenâb-ı Hakk'ın kendi durumunda olanlar için yakında bir çıkış yolu göstereceğini söyledi.

Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra müslüman olarak Medine'ye gelen, fakat Kureyşliler'in isteği üzerine iade edilen Ebû Basîr'in muhafızlardan birini öldürerek Kızıldeniz sahilindeki Sifûlbahr'e kaçtığını haber alan Ebû Cendel, kendisi gibi hapsedilmiş yetmiş kadar müslümanla oraya kaçtı. Sifûlbahr'deki müslümanların ticaret kervanları için tehlikeli bir güç haline geldiğini gören Kureyşliler, müslüman olup Medine'ye gidenlerin iadesini öngören maddeden vazgeçtiklerini, özellikle de Ebû Basîr ile Ebû Cendel ve arkadaşlarının Medine'ye kabul edilebileceklerini Hz. Peygamber'e bildirdiler. Buna karşılık ticaret kervanlarının vurulmasına meydan verilmemesini istediler. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Ebû Basîr ve arkadaşlarına bir mektup göndererek Medine'ye gelmelerini emretti. Mektup Sifûlbahr'e ulaştıktan az sonra Ebû Basîr vefat etti. Onun ölümünden sonra oradaki müslümanların reisi durumunda olan Ebû Cendel arkadaşlarıyla birlikte Medine'ye gitti.

Hz. Peygamber'in vefatına kadar Medine'de kalan Ebû Cendel bütün gazvelere iştirak etti. Mekke'nin fethedildiği gün müslüman olan babasıyla birlikte Dimâşk'ın fethine katıldılar. Ebû Cendel'in Dimâşk'ta Dirâr b. Hattâb adlı sahâbî ile beraber şarap içtiği ve içkinin haram kılınmasından önce içenlerin samimi müslüman oldukları takdirde günahlarının bağışlanacağını bildiren âyeti (el-Mâide 5/93) kendi lehlerine yorumlamaya çalışması üzerine vali ve kumandan Ebû Ubeyde b. Cerrâh tarafından Halife Ömer'in emriyle cezalandırıldığı rivayet edilmiştir.

Ebû Cendel bazı kaynaklara göre Yemâme Savaşı'na (12/633) iştirak ederek orada otuz sekiz yaşında vefat etmiş, bazılarının göre ise 18 (639) yılında Ürdün'de çıkan veba salgınında babasıyla birlikte ölmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Sulh", 6, "Şurûh", 1, 15, "Megâzî", 35, "İ'tişâm", 7; Ebû Yûsuf, *el-Harâc*, s. 228-229; Vâkidî, *el-Megâzî*, II, 607-609, 630; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 405; İbn Abdülber, *el-İstâb*, IV, 33-35; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VI, 54-56; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 204-206; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, I, 192-193; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 312; Fâsî, *el-İkdû's-şemtn*, Beyrut 1986, VIII, 33-34; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 34; a.mlf., *Fethu'l-bârî*, Beyrut, ts., V, 260, 262-264, 267; VIII, 174-175.

ASRİ ÇUBUKÇU

EBÜ CÜHAYFE

(bk. VEHB el-HAYR).

EBÜ DÂVÛD, Süleyman b. Necâh

(أبو داود سليمان بن نجاح)

Ebû Dâvûd Süleymân b. Necâh
el-Kurtubî el-Ümevî
(ö. 496/1103)

Kıraat âlimi.

413'te (1022) Kurtuba'da doğdu. Kehhâle ve Ahmed Atıyyetullah, babasını Endülüs Emîri Hişâm b. Hakem el-Müeyyed-Billâh'ın âzatlısı olarak göstermişlerse de eski kaynaklara göre adı geçen emîrin mevlâsı olan babası değil kendisidir. Dâniye (Dania) ve Belensiye'de (Valensiye) yaşadığı bilinen Ebû Dâvûd'un hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur.

Kıraat ilmini Ebû Amr ed-Dânî'den tahsil etti. Onun en önde gelen talebesi oldu ve eserlerini rivayet etti. Ayrıca İbn Abdülber en-Nemerî, İbn Dilhâs el-Uzrî, Ebû Abdullah İbn Sa'dûn el-Karavî, Ebû'l-Velîd el-Bâcî ve Ebû Şâkir el-Hatîb gibi hocalardan faydalanarak kendisini tefsir, hadis ve fıkıh ilimlerinde de yetiştirdi. Yazısı güzel olduğu için *Şaḥîḥ-i Buḥârî*'yi on, *Şaḥîḥ-i Müslim*'i de altı cilt halinde yazdı ve bu eserleri hocaları Ebû'l-Velîd el-Bâcî ile Ebû'l-Abbas el-Uzrî'yle defalarca okudu. Kendisinden kıraat ilminde faydalanan pek çok talebe arasında Ebû Abdullah İbn Saîd ed-Dânî, Ebû Ali es-Sadeî, Ahmed b. Sahnûn el-Mürsî, Ebû Dâvûd Süleyman b. Yahyâ el-Kurtubî ve Feth b. Halef el-Belensî sayılabilir.

İbn Beşkûvâl'in *sika** olarak değerlendirildiği ve şahsî hayatı bakımından fazilet ve dindarlığına işaret ettiği Ebû Dâvûd, 16 Ramazan 496'da (23 Haziran 1103) Belensiye'de vefat etti.

Eserleri. Yirmi altı telif eseri bulunduğu bildirilen Ebû Dâvûd'un bu eserlerinden kaynaklarda zikredilenler şunlardır: 1. *et-Tenzil fi hicâ'î'l-meşâḥif*. Müellifin *et-Tebyîn li-hicâ'î't-tenzîl* adlı eserinin muhtasarı olup bilinen iki yazma nüshasından biri Şam'da (Dârü'l-kütübîz-Zâhiriyye, nr. 5964, vr. 1-152, 184-316), diğeri Fas'ta, (Karaviyyin Ktp., nr. 226/1, 81 varak) bulunmaktadır. *Te'lifün fi resmî'l-hicâ'î'l-vâkı' fi'l-Ḳur'ân* adıyla Fas'ta aynı kütüphanede kayıtlı bulunan (nr. 830/1, 40 varak) ve Ebû Dâvûd'a ait olduğu bildirilen eserin adı ge-

çen kitabın başka bir nüshası olması muhtemeldir. 2. *Te'lifün fi uşûli'z-zabṭ ve keyfiyyetihî 'alâ ciheti'l-ihtisâr*. Yazma bir nüshası Fas'tadır (Karaviyyin Ktp., nr. 830/2, 2 varak). 3. *el-Beyânü'l-câmi' li-'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kur'an ilimlerine dair 300 cüz hacminde bir eserdir. 4. *et-Tebyîn li-hicâ'î't-tenzîl*. Musahfların resm-i hattına dair altı ciltlik bir eserdir. 5. *el-İ'timâd fi uşûli'l-Ḳur'ân ve'd-diyâne* (fi uşûli'l-Ḳur'ân ve'd-dîn). Hocası Ebû Amr ed-Dânî'nin incelemesinden geçtiği anlaşılan bu manzum eser 18.440 beyit ihtiva etmektedir. 6. *eş-Şalâtü'l-vustâ*. Bakara sûresinin 238. âyetinin tefsiri mahiyetinde bir ciltlik bir eserdir. Kaynaklarda adları geçen son dört eserin günümüze ulaşip ulaşmadığı bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hayr, *Fehrese*, s. 428; İbn Beşkûvâl, *eş-Şıla*, s. 203-204; Dabbî, *Buḡyetü'l-mültemis*, s. 303-304; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIX, 168-170; a.mlf., *Ma'rifetü'l-Ḳurrâ*, I, 450-451; İbnü'l-Cezerî, *Āyetü'n-nihâye*, I, 316-317; Dâvûdî, *Ṭabakâtü'l-müfessirîn*, I, 207-208; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 349; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, IV, 278; İzzet Hasan, *Fihrisü Maḥṭûṭâti Dâri'l-kütübîz-Zâhiriyye*, Dimâşk 1962, I, 375; *el-Ḳamûsü'l-İslâmî*, II, 340; Nüveyhiz, *Mu'cemü'l-müfessirîn*, I, 217; *el-Fihrisü's-şâmil* (*maḥṭûṭâtü't-tecuüd*), Amman 1406/1986, I, 54; a.e. (*resmü'l-meşâḥif*), Amman 1406/1986, s. 16.

ABDURRAHMAN ÇETİN

EBÜ DÂVÛD es-SİCİSTÂNİ

(أبو داود السجستاني)

Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as
b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî
(ö. 275/889)

Kütüb-i Sitte'den biri olan
es-Sünen'in müellifi, muhaddis.

202 (817-18) yılında Sicistan'da doğdu. 203'te (818-19) doğduğunu söyleyenler de vardır. Sicistan, bazılarının ileri sürdüğü gibi Sicistâne diye de anılan Basra'nın bir köyü olmayıp İran ile Afganistan arasındaki sınır bölgesidir. Ailesi aslen Yemen'in Ezd kabilesinden olduğu için Ezdî ve "Sicistanlı" anlamında Sicîz nisbeleriyle de anılır. Dedesinin adının Bişr veya Şeddâd olduğu, büyük dedesi İmrân'ın Sıffîn'de Hz. Ali'nin yanında yer aldığı ve bu savaşta öldüğü rivayet edilmektedir.

Kurdukları vakıflar uzun yıllar devam etmiş olan zengin bir aileden gelen Ebû Dâvûd tahsiline Sicistan'da başladı. Hadis bilgisini artırmak amacıyla on sekiz yaşında seyahate çıkarak önce Bağ-